

Norrtälje Naturvårdsstiftelse

Årsredovisning 2007

<p><i>Rikkärret Kista hav</i> är beläget i Vaddö socken. Norrtälje Naturvårdsstiftelse påbörjade 1995 en restaurering av kärret och har sedan dess bedrivit slätter i området. I kärret finns bl a klubbstarr, gulyxne, ängsnycklar, majviva, kärrknipprot, späd skorpionmossa, sumpäggsvamp och kalkkärregrynsnäcka. Arbetet med att utvidga slåtterytan har påbörjats under hösten 2007. Fotografiet visar det nyslagna kärret den 8 aug 2007.</p>		<p>Norrtälje Naturvårdsstiftelse startade 1994 projekt <i>Stor tofsäxing</i>. Syftet är att bevara arten på den ursprungliga lokalen på Kapellskär i Rådmansö socken, vilken är den enda lokalen i Norden. Fotografiet visar ett av de fyra ax av gräset som fanns den 1 aug 2007.</p>
<p>Målet med projektet <i>Inventering av fjärilar</i> är att öka kunskapen om fjärilsfaunan i Norrtälje kommun och därmed öka kunskaperna om vilka naturvärden som finns i naturbetesmarker, slätterängar, åsmiljöer, sten- och kalkbrott. Fotografiet visar en hona av silverstreckad pärlemorfjäril som suger nektar från en krissla på Eknäset i Rådmansö socken den 1 aug 2007.</p>	<p><i>Mnemosynefjäril</i> är en starkt hotad fjäril som finns kvar i två små populationer i Rådmansö socken. Norrtälje Naturvårdsstiftelse har sedan 1995 arbetat med att rädda mnemosynefjärilen kvar i kommunen. Vi har under de senaste fem åren sett en ökning av de två populationerna, vilka 2007 uppgick till ca 340 individer. Fotografiet visar en hane på en av Rådmansölokalerna den 11 juni 2007.</p>	<p>I projektet <i>Särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet</i> inventerar stiftelsen träd som är betydelsefulla för de växt- och djurarter som lever på träden. Under 2007 registrerades totalt 2476 träd i kommunen. På fotografiet syns den tredje största eken. Den växer vid Mellingeholm i Frötuna socken och har en omkrets av 775 cm. Fem personer krävdes för att omfamna eken den 7 mars 2008.</p>
<p>Projektet <i>Hävd av de värdefullaste naturbetesmarkerna</i> syftar till att bedöma naturvärdena och säkra beteshävderna för de värdefullaste naturbetesmarkerna i Norrtälje kommun. Stiftelsen har under 2007 påbörjat projektet med att sammanställa information om skyddsvärda arter i naturbetesmarker. Fotografiet visar björkhagen vid Stortjärnan i Fästerna socken den 14 maj 2007.</p>	<p>Gunnarsmaren i Riddersholms naturreservat (Rådmansö socken) är kommunens största rikkärr och en viktig växtlokal för orkidén <i>gulyxne</i>. Stiftelsen har sedan år 2000 inventerat gulyxne i Gunnarsmaren och fram till 2007 har antalet individer i provrutorna ökat med 101 %. På fotografiet syns norra delen av Gunnarsmaren den 1 aug 2007.</p>	

Text, kartor och layout:

Magnus Bergström

Fotografier:

Henrik Josefsson (sid 5)

Maria Pettersson (sid 7 och 8)

Michael Krikorev (sid 9)

Janne Björklund (sid 10)

Magnus Bergström (övriga)

Tryck:

Affärstryckeriet Norrtälje 2008

Upplaga:

500 ex

Årsredovisningen kan beställas från Norrtälje Naturvårdsstiftelse, Faktorigatan 1, 761 30 NORRTÄLJE, tel nr: 0176 - 184 02, 184 07, e-post: norrtalje@naturvardsstiftelse.se eller laddas ner från vår hemsida www.naturvardsstiftelse.se.

Norrtälje Naturvårdsstiftelse

Norrtälje Naturvårdsstiftelse kan härmed lägga sitt 19:e verksamhetsår till handlingarna. Det har varit ett år av förändring eftersom stiftelsens namn, logotyp och stadgar har ändrats. Syftet med stiftelsen kvarstår dock oförändrat så som det antogs av Norrtälje kommunfullmäktige 1989 (se årsredovisningens baksida). Det gångna året har präglats av fortsatt intensiv verksamhet, dels i redan befintliga projekt och dels i nystartade projekt. Ett av stiftelsens äldsta projekt handlar om att rädda kvar den *stora tofsäxingen* på den enda lokalen i Norden - udden vid Kapellskär i Rådmansö socken. I ett treårsprojekt som startade under 2007 kommer vi att genomföra en extra satsning på arten. Vi har under året slutat med betesdriften och istället hävdad området med slätter. Det är en skötselmetod som vi tror bättre gynnar arten. Vi kommer under 2008 att genomföra en stödutplantering av plantor som är vegetativt förökade med material från Kapellskär. Med denna insats hoppas vi att den nuvarande populationen, som bara uppgår till en tuva, kommer att öka så att ett livskraftigt bestånd finns i området.

Vi har under 2007 fortsatt arbetet med våra två prioriterade fjärilsarter - *mnemosynefjäril* och *asknätfjäril*. För *mnemosynefjärilen* ser vi att populationerna ökar på de två återstående lokalerna i Rådmansö socken. För *asknätfjärilen* ser vi sammantaget svagt ökande populationer på de ca 40 små lokaler som finns i Edebo och Ununge socknars skogstrakter. Båda fjärilsarterna omfattas av statens åtgärdsprogram för hotade arter. Under året påbörjades projektet *Inventering av fjärilar* som syftar till att öka kunskaperna om fjärilsfaunan i Norrtälje kommun. Flera intressanta fynd gjordes under inventeringen. *Gulyxne* och *hartmansstarr* är två andra arter som Naturvårdsstiftelsen har inventerat under flera år i Riddersholms naturreservat. Båda arterna har ökande trender. Under året har stiftelsen fått nya uppdrag som innebär att inventera *fältgentiana* och *finnögonröst* i Uppsala län. Båda arterna är knutna till gamla slätterrängar och naturbetesmarker. Vi har under året även fått uppdrag att inventera *violgubbe* och *fjälltaggsvampar* i Norrtälje kommun. Det är svamparter som är knutna till äldre, betespräglade barrskogar på kalkrik mark.

Gamla skyddsvärda lövträd har fått en större betydelse för stiftelsens arbete. Under 2007 har vi kunnat påbörja inventeringen av *Särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet*. Syftet är att kartlägga förekomsten av träd i Norrtälje kommun med en omkrets som är större än 314 cm i omkrets. Vi har även fortsatt projektet *Gamla träd i odlingslandskapet* med att göra fältbesök i de områden som kommer att restaureras. Projektet kommer att slutföras under nästkommande år. Under 2007 har Naturvårdsstiftelsen fått i uppdrag att genomföra två nya projekt; *Hävd av de värdefullaste naturbetesmarkerna* och *Ny aktionsplan för Norrtälje kommun*. Projektet om naturbetesmarker handlar om att bedöma naturvärdena i kommunens naturbetesmarker och på sikt kunna säkra hävden i de värdefullaste områdena. Arbetet med aktionsplanen omfattar att följa upp den gamla planen och att arbeta fram en ny aktionsplan. Stiftelsen har under året fortsatt arbetet med att sköta 4,6 hektar rikkärr, slätterrängar och strandängar med slätter och höbärgning. Vi har under året även utfört uppdrag från i huvudsak Norrtälje kommun och Länsstyrelsen i Stockholms län att utöva tillsyn i naturreservat, inventera, producera informationsskyltar m m. Totalt har det berört 13 naturreservat eller andra områden. Tre nya rapporter har publicerats i vår rapportserie. Under året har förberedelser tagits för att starta upp *Färsna Naturcentrum* som ska vara ett öppet besöks-, informations- och utbildningscentrum för naturvård beläget vid Färsna gård strax norr om Norrtälje stad.

De flesta av våra projekt är fleråriga och kommer även att fortsätta genomföras under 2008. En stark naturvårdsorganisation som Norrtälje Naturvårdsstiftelse är nödvändig för att kunna genomföra naturvårdsprojekt med gott resultat på det lokala planet. För att vi ska kunna fortsätta vår verksamhet behövs finansiärer och bidragsgivare. Jag vill tacka de som ekonomiskt har möjliggjort vårt viktiga naturvårdsarbete under år 2007.

Norrtälje Naturvårdsstiftelse

Magnus Bergström
VD

Innehållsförteckning

Verksamhetsberättelse 2007

Arter	2
Projekt	11
Områden	14
Information	16
Övrigt	18

Bokslut 2007

Resultaträkning	21
Balansräkning	22
Redovisningsprinciper och bokslutskommentarer	24
Noter	25
Underskrifter	27
Revisionsberättelse	28

Verksamhetsberättelse 2007

Arter

Stiftelsens arbete med växt- och djurarter inriktas på arter som kan kallas för ansvarsarter. Med ansvarsarter menar vi växter och djur vars förekomst i Norrtälje kommun är viktig för deras överlevnad i landet och som vi därför har ett särskilt ansvar för. Det kan vara arter som har hela eller en betydande del av sin nationella förekomst i Norrtälje kommun. Men det kan också vara sådana arter som endast finns på ett fåtal platser i landet varav en eller flera ligger i Norrtälje kommun. På de följande sidorna redovisas de arter som stiftelsen har arbetat med under 2007. Arterna presenteras med texter om artprojekten, fotografier och faktarutor. För vissa arter finns även utbredningskartor som täcker Norrtälje kommun och diagram över populationsutvecklingen.

Stor tofsäxing

Norrtälje Naturvårdsstiftelse startade 1994 projekt *Stor tofsäxing*. Syftet är att bevara arten på den ursprungliga lokalen på Kapellskär i Rådmansö socken. Kapellskär är den enda kända växtplatsen i Norden för stor tofsäxing (*Koeleria grandis*). Växten är känd från Kapellskär sedan 1892 då den även insamlades. Ibland har den uppgivits vara ett krigsminne från ryssarnas invasion med en 26 000 man stark flotta som ankrade utanför Kapellskär i juli 1719. På de ryska skeppen fanns hästar och i det hö som medfördes kan stor tofsäxing ha funnits.

Nästa notering av arten är från 1921 då tofsäxingen angavs som rikligt förekommande i en enbusksnärig, nordexponerad backäng. Denna lokal, eller större delen av lokalen, blev förstörd av den exploatering som gjordes i samband med utbyggnaden av Kapellskärs hamn. I slutet av 1960-talet noterades att det fanns kvar ett 30-tal tuvor. Därefter gick det snabbt utför och arten ansågs 1976 genom en artikel i Norrtälje Tidning vara utrotad. Men uppgiften var felaktig eftersom Joakim Ekman fann den samma år. Tofsäxingen har sedan dess klamrat sig kvar i några få tuvor som årligen brukar skjuta upp några axbärande strån. Stiftelsen började 1994 årligen inventera arten genom att räkna tuvor och axbärande strån. Artens utveckling följs även av Joakim Ekman inom ramen för Floraväxteriet i Uppland.

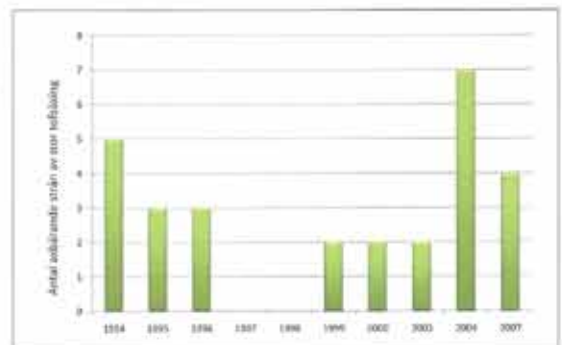
I stiftelsens projekt plockades frön 1994 och såddes i Uppsalas botaniska trädgård men resultatet var dåligt. Frön har även tagits från axen och spridits i plantans närhet i hagen utan resultat. I mars 1995 påbörjade vi en restaurering av 0,36 ha kring den då halvöppna växtlokalen. Restaureringen innebar röjning av buskar och avverkning av enstaka träd samt byggande av en trädgårdsgård runt området. Därefter har området årligen betats med får fram till 2006. Den ursprungliga tuvan instängslades efter några år för att den inte skulle betas bort av fåren.

Under åren 2007 - 2009 genomför Naturvårdsstiftelsen en extra satsning på växtlokalen som innebär att området sköts med slätter istället för bete. Under 2007 har området rensats på stubbar, stenar och annat material. Fagning och slätter har genomförts med efterföljande höbärgning. Trädgårdsgården har reparerats och provrutor har lagts ut och inventerats. Hela udden har dessutom inventerats för att hitta flera tuvor av tofsäxingen, dock utan resultat. Genom överenskommelse med Bergianska Trädgården i Stockholm dras 100 plantor upp genom vegetativ förökning för utplantering under sommaren 2008.

Jessica Eisenring ansvarade för projektet 2007 vilket finansierades av Länsstyrelsen i Stockholms län inom ramen för *Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP)*.

Stor tofsäxing är ett grönt flerårigt tuvat gräs. Stråna är ganska grova och kan bli ca en meter höga. Axen är ca 10 cm långa och bladen är smala och platta med långa hår i kanten. De de övre bladslidorna är finhåriga medan de nedre är långhåriga. Arten blommar i juni - juli. Den stora tofsäxingen bildar underjordiska utlöpare som bidrar till att den kan bilda klonartade bestånd. Den växer i Sverige på stenig öppen ängsmark nära havsstranden. I Ryssland växer gräset däremot i torra tallskogar. I övrigt är den spridd från Polen över de Baltiska länderna till västra och norra Ryssland. Stor tofsäxing klassas idag som akut hotad (CR) i Sverige enligt ArtDatabanken. Den är fridlyst och en av landets absolut sällsyntaste arter. Den förekommer med endast några tuvor som årligen skjuter upp några axbärande strån. Lokalen ligger på Kapellskär i Rådmansö socken, Norrtälje kommun.

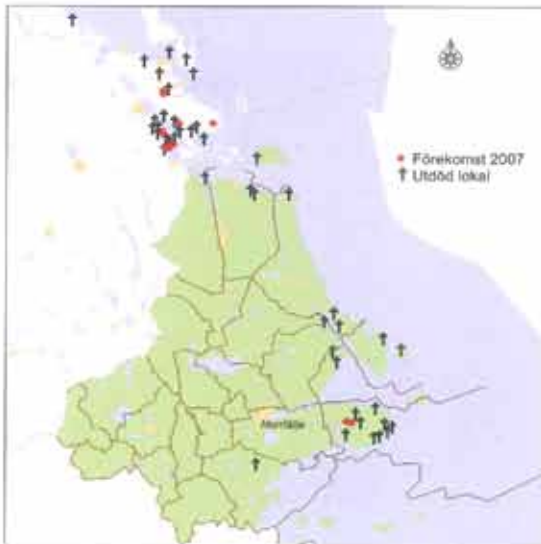
Mnemosynefjärilen är ljus med mörka vingfläckar. Vingbredden är 55 - 68 mm. Fjärilen finns i småskalig buskrik ängs- och hagmark med värdväxten nunneört. Mnemosynefjärilens utbredning är starkt minskande och den saknas helt i stora delar av sitt tidigare utbredningsområde i Europa. Främsta hotet utgörs av upphörande bete och slåtter som orsakar igenväxning. Mnemosynefjärilen klassas i Sverige som starkt hotad (EN). Den är fridlyst och omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv. Tidigare förekom arten i flera landskap från Skåne och Blekinge, längs Öland och Gotland till Uppland, samt i Medelpad och Jämtland. I dagsläget finns den endast i tre regioner; Blekinges kustland, Roslagens kustland i Uppland och Indalsälvens delta i Medelpad. I Norrtälje kommun är mnemosynefjärilen noterad från 24 lokaler. Idag är 22 av lokalerna utdöda och det återstår bara två populationer på Rådmansö.

Mnemosynefjäril

Norrtälje Naturvårdsstiftelse startade 1995 projekt *Mnemosynefjäril* vilket syftar till att rädda den starkt hotade mnemosynefjärilen (*Parnassius mnemosyne*) från att försvinna från Upplandskusten. Sedan starten av projektet har vi genomfört årliga inventeringar i Norrtälje kommun.

När projektet startade fanns mnemosynefjärilen kvar på sex lokaler i Norrtälje kommun. På 18 lokaler betraktades den som utdöd redan då. Under projektets gång har den försvunnit från fyra lokaler (Koholma-området i Rådmansö socken 2001 och från Rosättra i Vätö socken 2006). Dessa populationer bestod bara av några enstaka exemplar vilket gjorde dem extremt sårbara. Orsaken till försvinnandet kan vara flera år med ogynnsamt väder under parningstiden.

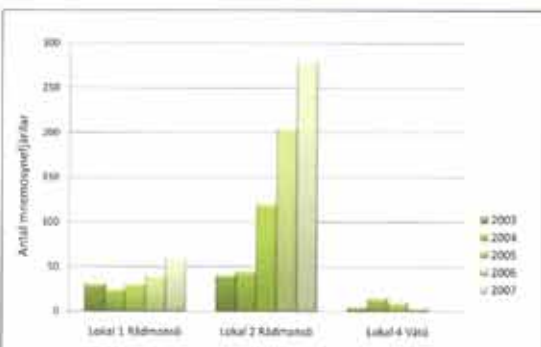
En ny lokal hittades 2003 i Rådmansö socken. Mnemosynefjärilen hade spridit sig från en av de gamla lokalerna till ett område som hade restaurerats av oss (nu betraktar vi dessa två lokaler som samma lokal). Den nya lokalen låg mellan två äldre lokaler och förhoppningen var även att populationerna på de äldre lokalerna skulle få kontakt med varandra. Inventeringen 2006 visade att just detta hade hänt. En fjäril som fångades och märktes i den ena lokalen återfångades några dagar senare i den andra lokalen. Idag finns mnemosynefjärilen kvar på två lokaler i Norrtälje kommun.

Resultatet av 2007-års inventering visar att vi kan uppskatta populationerna på Rådmansö till totalt ca 340 individer. I år har Naturvårdsstiftelsen fortsatt försöket med att slå av berggröret på två ytor på en av lokalerna för att se om det går att minska berggrörets utbredning med hjälp av slåtter. Berggrör är ett gräs som har tendens att dominera vegetationen i svagt hävdade betesmarker, vilket är negativt för ett artrikt område. Elisabeth Hedin ansvarade för projektet under 2007 vilket finansierades av Länsstyrelsen i Stockholms län inom ramen för *Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP)*.

Norrtälje Naturvårdsstiftelse har tidigare i projektet *Restaurering av mnemosynefjärilshabitat* genomfört skötsel av flera områden där arten förekommit. Vi försökte även under åren 2000 - 2005 bygga upp en population av arten i fångenskap. Ägg samlades in för vinterförvaring och kläckning efterföljande vår. I första försöket kläcktes inte äggen alls och i det andra försöket kläcktes äggen planerligt men flertalet av larverna dog. Vi planerar därför inte att fortsätta med uppfödning av mnemosynefjäril i fångenskap.

Du kan läsa mer om projektet i vår rapport - *Inventering av mnemosynefjäril (Parnassius mnemosyne) i Norrtälje kommun 2007 (Rapport 2007:3)*. Läs även länsstyrelsens rapport *Mnemosynefjärilen i Uppland - Historik och nuvarande utbredning (2008)*.

Asknätfjäril

Norrälje Naturvårdsstiftelse startade 2003 projekt *Asknätfjäril* vilket syftar till att bevara asknätfjärilen (*Euphydryas maturna*) i Norrälje kommun. Projektet skall även syfta till att ge en klar bild över beståndets storlek och utbredning i kommunen.

År 2002 genomförde ideella krafter en första inventering av asknätfjärilens larvkolonier i nordvästra delen av Norrälje kommun. Sammanlagt påträffades då 776 kolonier av fjärilen på 40 lokaler. Förekomstområdet sträckte sig grovt sett från Stockholms läns västra gräns norr om Aspdalssjön i Edebo socken söderut till Norrhenninge i Ununge socken.

Det första projektåret (2003) inventerade Naturvårdsstiftelsen de lokaler där fynd av larvkolonier gjordes under föregående års inventering. Resultatet visade att det totala antalet larvkolonier minskade med 10 % till 701 kolonier.

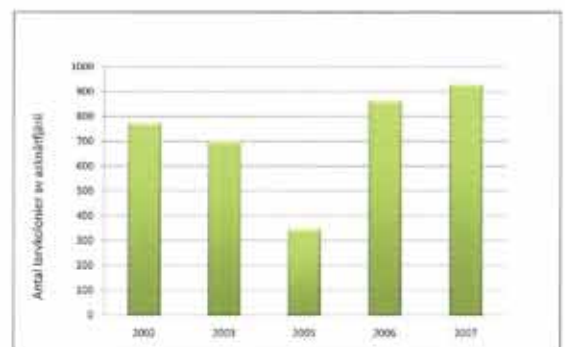
Från och med 2005 inventerar Naturvårdsstiftelsen asknätfjärilens larvkolonier årligen. Resultatet av det årets inventering visade att det totala antalet larvkolonier hade minskat med cirka 50 % till 349 kolonier jämfört med 2003. Orsaken till nedgången i antalet larvkolonier var förmodligen angrepp av den artspecifika brackstekeln (*Cotesia acuminata*) som ökar explosionsartat när det finns många larvkolonier. Andra orsaker till nedgången var förmodligen torra eftersom larverna är mycket uttorkningskänsliga. Även älgbetete kan vara en orsak då larvernas värdväxter ask och olvon är begärlig föda för älgen. Ytterligare en anledning kunde vara den så kallade asktoppvissnesjukan. Det är en svampsjukdom som drabbar främst små buskar och unga träd av ask. Att det inte fanns några larvkolonier på dessa askar kan möjligen bero på att svampen och/eller de drabbade askarna utsöndrar kemiska ämnen som fjärilshonorna skyr.

Resultatet från 2006-års inventering visade att antalet larvkolonier ökat med 148 % till 866 stycken jämfört med 2005. Under 2007 ökade antalet med ytterligare 8 % till 932 larvkolonier. En av orsakerna till ökningen var sannolikt det gynnsamma vädret under årets parningssäsong. En annan orsak kan ha varit att populationen hos oss har en så stor andel larver med tvåårig livscykel. Den artspecifika parasitstekeln måste däremot föröka sig varje år. Detta ger upphov till en viss periodicitet med tvååriga cykler av antalet fjärilar.

Elisabeth Hedin ansvarade för projektet under 2007, och inventerade larvkolonier tillsammans med Janne Björklund. Projektet finansierades av Länsstyrelsen i Stockholms län inom ramen för *Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP)*. Du kan läsa mer om projektet i vår rapport - Inventering av asknätfjäril (*Euphydryas maturna*) i Norrälje kommun (Rapport 2007:2).

Asknätfjärilens ovansida är brunsvart med brunröda tvärband, undersidan är klart rödgul. Vingbredden är 38 – 46 mm. Fjärilen påträffas i skogstrakter längs hyggen och skogsbilvägar med värdväxterna ask och olvon. Den har tidigare haft en större utbredning men dess kraftiga tillbakagång sammanfaller med 1950- och 60-talens stora nedläggningar av mindre lantbruk i skogsbygder. Asknätfjärilen klassas i Sverige som starkt hotad (EN). Den är fridlyst och omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv. Arten förekom tidigare i Skåne och Blekinge samt i ett band från östra Värmland över Dalarna till Roslagens kust i Uppland. Nu finns den endast kvar i begränsade områden i Norrälje kommun och i Lindesberg i Närke. I Norrälje kommun återupptäcktes asknätfjärilen 2001 efter att ha befarats varit utdöd i 14 år. Den finns nu på ca 40 små lokaler i Edebo och Ununge socknar.

Gulyxne är en ca 10 cm hög gulgrön orkidé som växer i öppna kärr påverkade av kalkrikt grundvatten, s k rikkärr. Arten kräver en jämn, kontinuerlig tillgång på vatten och är därför känslig för åtgärder som påverkar hydrologin på växtplatsen. Arten missgynnas av dikningar inom jord- och skogsbruket, vägdragningar samt upphörande av bete och slåtter. Gulyxnes krav på rätt kemisk vattensammansättning gör den dessutom känslig för övergödning- och försurnings effekter på grund av luftburna föroreningar. Gulyxne klassas i Sverige som missgynnad (NT) enligt ArtDatabanken. Den är fridlyst och omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv. Gulyxne är idag känd från 88 lokaler i Sverige (Skåne, Öland, Gotland, Östergötland, Södermanland, Uppland och Gästrikland). I Norrtälje kommun finns idag fem lokaler utspridda i Edsbro, Väddö och Rådmansö socknar.

Gulyxne

Norrtälje Naturvårdsstiftelse startade år 1997 projekt *Gulyxne* med en specialinventering av gulyxne (*Liparis loeselii*) i rikkärret Kista hav i Väddö socken. Syftet med projektet är att bevara gulyxne och dess miljö, rikkärren, i Norrtälje kommun.

Inventeringen gjordes i samband med den restaurering av rikkärren Maran och Kista hav som stiftelsen påbörjade 1992. För att kunna följa upp inventeringen lades fasta provytor ut i Kista hav. Det främsta syftet med inventeringen av gulyxne var att ta reda på hur populationen reagerade på den återupptagna slätterhävden i rikkärret. En uppföljande inventering av gulyxne i provrutorna genomfördes under åren 1998 - 2001. Naturvårdsstiftelsen planerar att följa upp denna inventering under år 2008.

Sedan år 2000 inventerar stiftelsen dessutom en lokal med gulyxne i rikkärret Gunnarsmaren i Riddersholms naturreservat i Rådmansö socken. Gunnarsmaren är ett stort rikkärr och omfattar en yta om totalt 8,5 ha. Rikkärret ingår som en del av en större beteshage som idag betas extensivt. Det är inget större betetryck eller slitage på rikkärret. På äldre kartmaterial framgår att kärret även för 100 år sedan ingick i en betesmark.

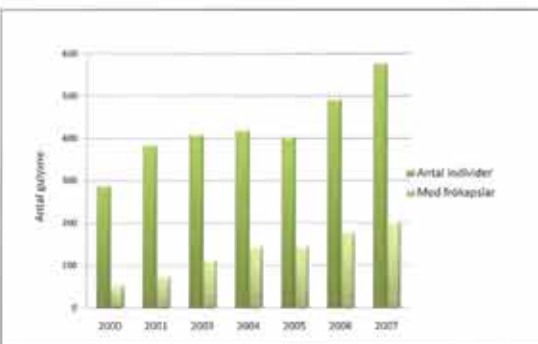

Inventeringen utförs i 120 rutor om 2 x 2 meter och täcker därmed ett 500 m² stort område. Gulyxne växer i grupper utspritt över hela försöksområdet. Den undersökta populationen är lokaliserad till en del av kärret som fortfarande är relativt fri från vegetation av igenväxningskaraktär. Målsättningen är att inventera en så stor del av det kända beståndet som möjligt. Även förekomst av bladvass och andra arter som bedöms kunna påverka gulyxnepopulationerna noteras.

Under 2007-års inventering noterades sammanlagt 577 individer vilket är en ökning med 17 % sedan föregående år. Av de noterade individerna hade 201 individer frökapslar vilket är en ökning med 13 % sedan året innan. Sedan inventeringen startade år 2000 har antalet gulyxneindivider ökat med 101 %. Antalet individer med frökapslar har under samma tid ökat med hela 279 %. Orsakerna bakom ökningen är oklara. Inga synliga förändringar av kärret eller vegetationen har noterats. Populationerna av gulyxne i kommunen följs även av Joakim och Gabriel Ekman inom ramen för Floraväxeriet i Uppland.

Maria Pettersson ansvarade för projektet under 2007 vilket finansierades av Skärgårdsstiftelsen.

Norrtälje Naturvårdsstiftelse har även sedan 1994 varit engagerad i skötseln av flera rikkärr i Norrtälje kommun. Se sidan 14 för mer information.

Hartmansstarr

Norrtälje Naturvårdsstiftelse startade 1998 projekt *Hartmansstarr* som syftar till att sköta en lokal med hartmansstarr (*Carex hartmanii*) med slåtter samt att följa upp artens utveckling.

Lokalen heter Eknäset och är belägen i Riddersholms naturreservat i Rådmansö socken. Området omfattar 0,1 ha och utgörs av en plan öppen och övervägande stenfri ängsmark med några hassel- och enbuskar. En mindre berghäll med tillhörande odlingsröse ligger centralt i området och en någorlunda frekvent nyttjad gångstig passerar genom området. Området är beläget intill en beteshage och används också när betesdjuren lämnas vid betessäsongens början och hämtas vid betessäsongens slut.

Området betades längre tillbaka med nötkreatur. Under en stor del av 1980- och 1990-talet har området dock legat ohävdad. Området restaurerades 1998 av Naturvårdsstiftelsen då det inhägnades och hävd med slåtter påbörjades. Initiativet till insatsen kom från Länsstyrelsen i Stockholms län och syftet var att bevara populationen av hartmansstarr. Området är litet och omfattar 0,1 ha.

Området består av en frisk till torr ängsmark där arter som rödklint, ängshavre, darrgräs, natt och dag samt spenört har en stark ställning. Andra karaktäristiska arter är krissla, käringtand, solvända, brudbröd, rödkämpar, svartkämpar, fyrkantig johannesört, ängsskallra, jungfrulin och hartmansstarr.

Sedan år 2000 inventerar Naturvårdsstiftelsen årligen hartmansstarr på Eknäset genom att räkna både vegetativa individer och sådana som resulterar i axbärande strån. Inventeringen görs i 68 rutor med storleken 2 x 2 meter och täcker därmed ett 272 m² stort område. Hartmansstarr växer utspritt i hela området och för det mesta som vegetativa individer.

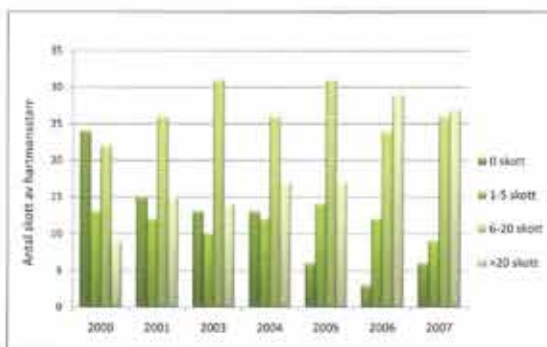
Beståndet av hartmansstarr har sedan projektets start utvecklats i en positiv riktning. Antalet provrutor med fler än 20 antal skott har ökat samtidigt som antal provrutor med noll skott har minskat. Utvecklingen är ett resultat av den upptagna slåtterhävden.

Antalet axbärande strån varierar dock mycket från år till år. I 2007-års inventering hittades 224 axbärande strån medan vi under de tidigare inventeringarna 2000 - 2001, 2003 - 2006 noterade 3, 300, 160, 25, 140 respektive 433 axbärande strån.

Maria Pettersson ansvarade för projektet under 2007 vilket finansierades av Skärgårdsstiftelsen.

Hartmansstarr är ett s k halvgräs som blir upp till 0,5 m högt och växer i något fuktigare ogödslade ängs- och hagmarker på kalkrik mark. Arten är starkt gynnad av slåtter och finns i marker som hävdas eller har hävdats genom slåtter eller bete. Hartmansstarr missgynnas av upphörande hävd och igenväxning. Hartmansstarr klassas i Sverige som sårbar (VU). Artens förekomster i landet minskar. Hartmansstarr förekommer idag sällsynt från Skåne till Gästrikland. Uppgifter från bl a inventeringen av Upplands Flora visar att det i Norrtälje kommun finns 27 lokaler där hartmansstarr har iakttagits under tidsperioden 1990 - 2007. Alla lokalerna inventeras inte årligen, men troligen finns den kvar på de flesta av lokalerna. I Norrtälje kommun finns flest lokaler i Rådmansö och Fasterna socknar. En stor förekomst av hartmansstarr finns på Eknäset, Riddersholms naturreservat i Rådmansö socken.

Fältgentiana är en 5 - 20 cm hög, ofta grenig ört med blåviolettera blommor. Fältgentianan är tvåårig och bildar första året en bladrosett, blomningen sker den andra sommaren. Det finns både tidig- och senblommande varianter. Fältgentiana växer i friska eller torra ogödslade slätter- eller betesmarker. Den finns spridd över hela landet men antal lokaler har minskat dramatiskt pga att lämpliga marker minskat kraftigt. Arten är beroende av bete eller slätter. Det är viktigt att man anpassar hävden till om det är tidig- eller senblommande fältgentiana. Den kan klara sig kvar efter att hävden upphört men på sikt försvinner den. Fältgentiana klassas i Sverige som sårbar (VU) enligt ArtDatabanken. Uppgifter från bl a inventeringen av Upplands Flora visar att fältgentiana under tiden 1990 - 2007 har noterats på ca 160 lokaler i Uppland varav ca 75 st är belägna i Norrtälje kommun.

Fältgentiana

Fältgentiana (*Gentianella campestris*) växer i de mest artrika slätterängarna och naturbetesmarkerna och kan därför sägas vara en indikatorart för dessa typer av marker. Fältgentianan har minskat kraftigt i hela sitt utbredningsområde. Norrtälje Naturvårdsstiftelse har under 2007 inventerat vissa lokaler med fältgentiana i Uppsala län. Syftet med undersökningen var i första hand att ta fram skötsel förslag för lokaler där fältgentiana förekommer. Inventeringen omfattade vilken typ av hävd som förekom i området, under vilken tid hävden pågick, hävdstatus, förnatjocklek och hävdhistorik. Totala antalet individer och antalet avbitna individer räknades också.

Totalt undersöktes 21 lokaler under 2007. Jämförelse med tidigare inventeringar visar att fältgentiana varierar kraftigt från år till år. Dåliga år med få individer var 2003 och 2007. År 2004 var ett bra år med ett stort antal individer. Hävd förekom under 2007 i 16 av de 21 lokaler som inventerades vilket visar att framtiden för fältgentiana ser ljus ut förutsatt att vissa justeringar i skötsel genomförs i en del av lokalerna. Maria Pettersson ansvarade för projektet under 2007 vilket finansierades av Länsstyrelsen i Uppsala län inom ramen för *Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP)*. Norrtälje Naturvårdsstiftelse har under året även bedrivit skötsel av två slätterängar med förekomst av fältgentiana (Kråkhättan och Carlberg).

Finnögontröst är upp till 30 cm hög med motsatta och rundade blad som har mycket långa karaktäristiska glandelhår. Blommorna är vita med mörkblå längsstreck och gul fläck i svalget. Finnögontröst växer på torr till frisk moränmark och är inte kalkgynnad. Den är en rotparasit på andra fleråriga växters rotsystem, där både näringsämnen och vatten erhålls ifrån värdväxten. Finnögontrösten växer på ogödslade magra naturbetesmarker eller slätterängar. Den finns även längs vägrenar som hävdas med slätter. Den är känslig för igenväxning, gödsling och överbetning. Finnögontröst klassas i Sverige som starkt hotad (EN) enligt ArtDatabanken och den är fridlyst. Finnögontröst är idag känd från 33 lokaler i Sverige (Småland, Östergötland, Uppland och Medelpad). I Norrtälje kommun finns endast en äldre lokal angiven från Östervik i Länna socken på 1920-talet.

Finnögontröst

Finnögontröst (*Euphrasia rostkoviana ssp. fennica*) är en indikatorart för gamla hävdade naturbetesmarker och är känslig för förändringar i sin livsmiljö. Idag finns endast ett trettiotal lokaler med finnögontröst i Sverige. Det är därmed viktigt att marker där finnögontröst förekommer fortsätter att hävdas. Under 2005 genomfördes en inventering av finnögontröst i Uppland och Västmanlands län vars syfte var att undersöka statusen hos finnögontröst inför framtagandet av det nationella åtgärdsprogrammet. Eftersom kunskapen om vilken skötsel finnögontrösten gynnas av är bristfällig återinventerade Norrtälje Naturvårdsstiftelse lokalerna under 2007. Inventeringens huvudsakliga syfte var att se hur finnögontrösten påverkas av olika typer av betestryck.

Resultaten visar att antalet individer ökat i fyra av de åtta inventerade områdena sedan 2005. Alla områden var hävdade med bete eller slätter. Man kan anta att en måttlig hävd är att föredra i lokaler med finnögontröst. Emellertid behövs flera inventeringar som genomförs under flera år för att se hur arten påverkas av olika förändringar i skötsel och även se hur den varierar från år till år. Maria Pettersson ansvarade för projektet under 2007 vilket finansierades av Länsstyrelsen i Uppsala län inom ramen för *Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP)*.

Violgubbe

Violgubbe (*Gomphus clavatus*) är en mykorrhizasvamp som är beroende av sina värdträd. I Sverige bildar den mykorrhiza med framför allt gran men även med bok. Violgubben anses idag vara mer hotad än den bedömning som gjordes för ca tio år sedan. Det ökade hotet mot violgubben beror på att den förekommer i äldre, betespräglade, ört- och kalkrika barrskogar med hög bonitet. Det är en skogstyp som ofta slutavverkas vilket är negativt för violgubben. Arten är underrepresenterad i olika inventeringar och i redan skyddade områden. Sverige har ett internationellt ansvar för dessa betespräglade kalkbarrskogar som i ett europeiskt perspektiv är en sällsynt skogsbiotop.

Under 2007 har Norrtälje Naturvårdsstiftelse inventerat violgubbe i Norrtälje kommun. Syftet med inventeringen var att belägga om violgubben fanns i vissa utpekade områden som i övrigt har höga naturvärden. Av de sju lokaler som inventerades under året påträffades violgubbe bara på en lokal. Inventeringsarbetet fick avbrytas för att svamptillgången var för dålig, vilket var en effekt av alltför liten nederbörd under sommaren. Michael Krikorev ansvarade för projektet under 2007 vilket finansierades av Länsstyrelsen i Stockholms län inom ramen för *Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP)*. Inventeringen fortsätter under 2008.

Fjälltaggsvampar

Fjälltaggsvampar (*Sarcodon sp.*) är ett släkte av stora marklevande mykorrhizabildande svampar. I Sverige förekommer nästan alla Europas fjälltaggsvampar. Mycket talar för att inget annat land i Europa idag har kvar så många arter och så stora populationer. Detta trots att vi även i Sverige betraktar dessa svampar som sällsynta eller mycket sällsynta. Svamparna uppträder på hösten oftast i kalkbarrskogar och sand-barrskogar. Det främsta hotet utgörs av skogsavverkning. Andra exempel på hot är igenväxning som resulterar i allt tjockare humustäcken. De flesta arterna föredrar tunna humuslager utan tät fältskiktsvegetation. Under 2007 har Norrtälje Naturvårdsstiftelse inventerat fjälltaggsvampar i Norrtälje kommun. Syftet med inventeringen var att belägga om svamparna fanns i vissa utpekade områden som i övrigt har höga naturvärden.

Sju lokaler inventerades under året men inga fjälltaggsvampar påträffades. Inventeringsarbetet fick avbrytas för att svamptillgången var för dålig, vilket var en effekt av alltför liten nederbörd under sommaren. Michael Krikorev ansvarade för projektet under 2007 vilket finansierades av Länsstyrelsen i Stockholms län inom ramen för *Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP)*. Inventeringen fortsätter under 2008.

Violgubbe är en kantarellik svamp som är köttig och trattformad med ett rynkigt violettaktigt hymenium. Den släta översidan är smutsigt brungul, ofta med inslag av violett. Fruktkropparna som kommer på hösten är 5 - 15 cm höga och ca 10 cm vida. Violgubbe växer på marken i mossrik granskogar på kalkrika leror eller morän. Skogarna har tidigare oftast varit betade. Kraftig gallring eller slutavverkning på eller i omedelbar närhet av växtlokalerna gör att violgubben försvinner. Arten indikerar en värdefull miljö som ofta hyser många andra sällsynta och hotade arter. Violgubbe klassas i Sverige som sårbar (VU) enligt ArtDatabanken. Den är funnen på relativt många (ca 300) lokaler fr a inom ett sammanhängande område i Uppland, Gästrikland, Västmanland, Närke och Dalarna. I Norrtälje kommun finns violgubben på ca 40 lokaler fr a i Edebo, Edsbro, Söderby-Karl, Ununge och Vaddö socknar.

Fjälltaggsvampar (*Sarcodon*) är köttiga taggsvampar med ettåriga fruktkroppar. Hattytan är hos flera arter först fildad men övergår snart till att bli fjälligt uppsprucken. Samtliga arter är marklevande och bildar mykorrhiza med olika trädslag. Svamparnas mycel är flerårigt och kan sannolikt bli mycket gammalt på en växtplats. Ofta uppträder fruktkropparna i stora gyttningar eller häxringar. I Sverige finns minst 13 arter varav 9 arter är klassade som rödlistade enligt ArtDatabanken. I Sverige förekommer nästan alla Europas fjälltaggsvampar. Släktet hyser flera snarlika arter vilka ofta sammanblandas. Många lokaler av rödlistade fjälltaggsvampar finns i landskapen Uppland, Södermanland och Gotland. I Norrtälje kommun är koppartaggsvamp (VU) funnen på 11 lokaler och brödtaggsvamp (EN) på 5 lokaler. De flesta lokalerna finns i Söderby-Karls och Fasterna socknar.

Violettkantad guldvinge (*Lycaena hippothoe*) är en dagfjäril med en vingbredd om 30 - 35 mm. Hanens vingar är på översidan gulröda med svarta ytterkanter och violettskimrande pigment. Honan har mer brunare inslag i vingarna. Fjärilens värdväxt är främst ängssyra. Violettkantad guldvinge förekommer på slätterängar, naturbetesmarker och småbiotoper i odlingslandskapet. Den påträffas över hela landet men förekomsterna minskar i snabb takt. Orsaken står att finna i upphörande av slätter- och beteshävd med efterföljande igenväxning samt fragmenteringen av dessa biotoper. Endast i trakter med kalkrik morän, som till exempel Uppland, är minskningen mindre påtaglig. Violettkantad guldvinge klassas i Sverige som missgynnad (NT) enligt ArtDatabanken. Den är påträffad drygt 20 gånger i Norrtälje kommun främst i Rådmansö och Edebo socknar.

På fotografiet syns en larv av svävfluglik dagsvärmare (*Hemaris tityus*). Svärmaren har en olivgrön mellankropp och en orangegul bakkropp med ett brett svart band. Vingbredden är 37 - 44 mm och vingarna har stora genomskinliga vingfält. Svävfluglik dagsvärmare utnyttjar både åkervädd och ängsvädd som värdväxter. Den påträffas över hela landet men mest frekvent i Småland, Södermanland, Västmanland, Uppland, Gästrikland och Dalsland. Svävfluglik dagsvärmare har minskat i stora delar av landet pga den kraftiga fragmenteringen och minskningen av oödslade slätter- och betesmarker i skogsbygder. Svävfluglik dagsvärmare klassas i Sverige som missgynnad (NT) enligt ArtDatabanken. Den är påträffad några få gånger i Norrtälje kommun blanda vid Carlbergs slätteräng i Fasterna socken.

Fjärilar

Målet med projektet *Inventering av fjärilar* är att öka kunskapen om fjärilsfaunan i Norrtälje kommun och därmed öka kunskaperna om vilka naturvärden som finns i naturbetesmarker, slätterängar, åsmiljöer, sten- och kalkbrott. Syftet är även att komplettera tidigare genomförda inventeringar av fjärilsfaunan.

Det finns en lucka när det gäller inventeringsinsatser för fjärilar i norra delen av Stockholms län. Norr om Norrtälje kommun i Uppsala län och längs kusten söder om Norrtälje kommun finns nyare inventeringar gjorda av fjärilsfaunan. Roslagskusten med öar i Stockholms skärgård har visat sig hysa ett stort antal kalkgynnade fjärilsarter som man i stort sett annars bara finner på Öland och Gotland. Även kommunens inland med en varierande övergångsbygd med naturbetesmarker, mindre åkermarker, strandängar, åsmiljöer, skogsbeten och ädellövskogsbäckar har förutsättningar för en intressant fjärilsfauna.

En stor del av Stockholms läns naturbetesmarker och slätterängar är belägna i Norrtälje kommun vilket innebär att projektet är av en regional betydelse.

Under 2007 har faktainsamling skett av äldre noteringar av fjärilsfynd från Norrtälje kommun. Dessutom har uppgifter om lokaler för vissa intressanta värdväxter sammanställts från blanda inventeringen av Upplands Flora. Det gäller till exempel arter som ängsskära, baktimjan, säfferot, krissla och kungsmynta. Detta har utgjort underlag för ett urval av ca 40 lokaler som skulle fältinventerats i projektet.

Under 2007 har ungefär 20 av dessa lokaler besökts i fält och inventerats. Inventeringen har utförts genom håvning, lampfångst med UV-ljus och lockbete. Totalt har ca 400 fjärilsnoteringar gjorts under året. Av mer intressanta fynd kan nämnas följande rödlistade arter; vitt ugglemott, Thunbergs fältnätare, jungfrulinpraktmal, ängsnätfjäril och fyrpunkterad plattmal.

Projektet fortsätter under 2008 och slutresultaten kommer att redovisas i en rapport som ger beskrivningar av de områden som inventerats och de fynd som har gjorts samt skötsel-förslag för att gynna fjärilsfaunan.

Janne Björklund ansvarade för projektet under 2007 vilket är ett av delprojekten i *Lokala naturvårdssatsningen (LONA)*. Projektet finansierades av Norrtälje Naturvårdsstiftelse, Stockholms läns landsting och Länsstyrelsen i Stockholms län, genom statliga bidrag till lokal naturvård.

Projekt

Stiftelsen bedriver årligen flera andra naturvårdsprojekt som inte inriktar sig på någon speciell art. Projekten kan omfatta grupper av arter, informations- och utbildningsprojekt eller arbete med olika slags speciella naturtyper som är ovanligt förekommande och har stor betydelse för den biologiska mångfalden.

Färsna Naturcentrum

Norrtälje Naturvårdsstiftelse kommer fr o m 2008 att förvalta Färsna gård med byggnader och omgivande mark, vilka ägs av Norrtälje kommun. Stiftelsen avser att etablera och driva *Färsna Naturcentrum* vid Färsna gård. Naturcentrumet ska vara ett öppet besöks-, informations- och utbildningscentrum för olika sorters aktiviteter knutna till naturvård, friluftsliv, kulturmiljövård samt småskaligt jord- och skogsbruk. Det ska ha en bred målgrupp men rikta sig i första hand till barn och ungdomar. Verksamheten kommer att bedrivas i den gamla mangårdsbyggnaden. En projektledare kommer att anställas av stiftelsen för att ansvara för Naturcentrumet.

En dagisgrupp besöker Färsna gård.

I projektet avses Naturcentrum vid Färsna gård att utvecklas till en mötesplats där utbildning och praktisk tillämpning inom områdena naturvård, friluftsliv, småskaligt skogs- och jordbruk, trädgård och kulturmiljövård kan samverka. Centrumet skall ha en särskild inriktning mot utomhuspedagogik riktad mot barn och ungdom. Färsna Naturcentrum kommer klassvis att ta emot barn och ungdomar som stannar en halv dag på gården. Undervisningen bedrivs till största delen utomhus och anpassas till årstiden. Färsnas varierande omgivningar med gamla barrskogar, naturbetesmarker, skogskärr, odlingslandskap och sjön Ludden, på inte särskilt stort avstånd, är en bra förutsättning för att bedriva undervisning utomhus.

Det finns idag ingen plats för liknande verksamhet i Norrtälje kommun och inte heller i de angränsande kommunerna Österåker, Vallentuna, Sigtuna, Knivsta eller Östhammar. Tillsammans med övriga befintliga aktiviteter som bedrivs vid Färsna gård av Färsna 4H, Roslagens Naturskyddsförening m fl kan området utvecklas till ett viktigt Naturcentrum och besöksmål för Norrtälje och angränsande kommuner.

Under 2007 har vi planerat för uppbyggnaden av Naturcentrumet vilket har bestått i att bl a arbeta fram verksamhetsplan, budget och skriva ansökningar om finansiering. Stiftelsen har även i samråd med Norrtälje kommun diskuterat slutrenoveringen av mangårdsbyggnaden och hur förvaltningen av fastigheten skall genomföras. Under året har även Norrtälje Naturvårdsstiftelse tagit aktiv del i Färsna gårdsråd som samlar alla organisationer och verksamheter som finns vid gården. Magnus Bergström ansvarade för projektet under 2007 vilket finansierades av Norrtälje Naturvårdsstiftelse.

Kommunens näst största ek växer i Getingbol i Fasterna socken och har en omkrets av 805 cm.

Skyddsvärda träd

Under 2007 har Norrtälje Naturvårdsstiftelse påbörjat inventeringen av *Särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet*. Med skyddsvärda träd menas grova och gamla träd som blivit betydelsefulla för de växt- och djurarter som lever på träden. Träden är ofta väl kända bland ortsbefolkningen och därmed viktiga kulturminnen. Skyddsvärda träd kan finnas av alla förekommande trädarter, men av särskild betydelse i dessa delar av landet är de skädda lövträden alm, ask, ek, lind och lönn.

Under året har stiftelsen inventerat skyddsvärda träd i Norrtälje, Frötuna, Malsta, Husby-Sjuhundra, Skederid, Rimbo och Roslags-Bro socknar samt delar av Lohärad och Estuna socknar. Inventeringen har främst varit inriktade på träd som är grövre än 314 cm i omkrets (mätt i brösthöjd). Ett sådant träd är oftast minst 200 år gammalt och har oftast också betydelse för den biologiska mångfalden.

Totalt registrerades 2 476 träd fördelat på 1 789 ekar, 218 askar, 199 lindar, 105 lönnar, 60 almar och 105 övriga arter. Totalt var 732 träd grövre än 314 cm. 233 träd var grövre än 4 meter varav 13 st var grövre än 6 meter. Största ekarna var 975 cm (Braheberg, Närtuna sn), 805 cm (Getingbol, Fasterna sn) och 775 cm (Mellingeholm, Frötuna sn). Största almen var 542 cm och största lindan 777 cm. De allra flesta träden (ca 85 %) hotas av igenväxning och därmed behövs skötselinsatser. Projektet fortsätter under 2008.

Jessica Eisenring ansvarade för projektet under 2007 vilket finansierades av Länsstyrelsen i Stockholms län inom ramen för *Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP)*.

Ekar söder om Mellingeholm i Frötuna socken som växer för mörkt och behöver friställas genom röjning.

Gamla träd i odlingslandskapet

Norrtälje Naturvårdsstiftelse har under 2007 fortsatt arbetet i projektet *Gamla träd i odlingslandskapet*. Syftet med projektet är att restaurera områden med gamla ekar eller andra lövträd. Målet är att restaurera minst 20 hektar i minst 5 olika områden. Projektet skall även öka kunskapen om vikten av att bevara gamla lövträd och död ved för den biologiska mångfalden.

Under 2007 har fältbesök genomförts i de områden som listats som potentiellt intressanta att ingå i projektet. Områdena som har fältbesökts är belägna i Edsbro, Fasterna, Frötuna, Närtuna, Rimbo, Roslags-Bro och Ununge socknar. Projektet fortsätter under 2008.

Elisabeth Hedin ansvarade för projektet under 2007 vilket är ett av delprojekten i *Lokala naturvårds-satsningen (LONA)*. Projektet finansierades av Norrtälje Naturvårdsstiftelse och Länsstyrelsen i Stockholms län, genom statliga bidrag till lokal naturvård.

Naturbetesmarker

Projektet *Hävd av de värdefullaste naturbetesmarkerna* syftar till att bedöma naturvärdena och på sikt säkra beteshävderna för de värdefullaste naturbetesmarkerna i Norrtälje kommun. Projektet påbörjades under 2007 med att sammanställa information om vilka databaser om skyddsvärda arter i naturbetesmarker som skulle kunna komma att användas i projektet. De utvalda databaserna gick igenom och ovidkommande data rensades bort. Projektet fortsätter under 2008.

Maria Pettersson ansvarade för projektet under 2007 vilket är ett av delprojekten i *Lokala naturvårdssatsningen (LONA)*. Projektet finansierades av Norrtälje kommun, Stockholms läns landsting och Länsstyrelsen i Stockholms län, genom statliga bidrag till lokal naturvård.

Artrik naturbetesmark vid Ubbby i Fasterna socken.

Uppföljning av aktionsplan

Norrtälje Naturvårdsstiftelse har under året påbörjat projektet *Ny aktionsplan för biologisk mångfald*, vilken antogs av Norrtälje kommunfullmäktige 1997. Stiftelsen har fått i uppdrag av Norrtälje kommun att följa upp planen och att även arbeta fram förslag till en ny aktionsplan. Den gamla planen består av en allmän del som beskriver biologisk mångfald, hoten mot den biologiska mångfalden, behovet av skydd och en beskrivning av skyddad natur i kommunen. Den centrala delen består av kapitelvisa beskrivningar av naturtyper i Norrtälje kommun med angivande av mål och åtgärder som skall uppnås. Planen avslutas med en beskrivning av de artgrupper och arter som förekommer i Norrtälje kommun.

Under 2007 har stiftelsen arbetat med att följa upp målen och åtgärderna i aktionsplanen. För varje mål och åtgärd har angivits om det är uppfyllt, delvis uppfyllt, inte uppfyllt eller om det är oklart om det är uppfyllt. Dessutom har en revidering av befintligt innehåll och text genomförts samt förslag till nya mål och åtgärder tagits fram. Den nya aktionsplanen bygger bl a på de nationella miljö kvalitetsmålen och regionala miljömålen. En del i den nya aktionsplanen ska utgöras av beskrivningar av för kommunen särskilt intressanta arter och naturtyper. Projektet fortsätter under 2008.

Jessica Eisenring ansvarade för projektet under 2007 vilket är ett av delprojekten i *Lokala naturvårdssatsningen (LONA)*. Projektet finansierades av Norrtälje kommun och Länsstyrelsen i Stockholms län, genom statliga bidrag till lokal naturvård.

Skärgård är en av naturtyperna som behandlas i aktionsplanen. Griskobben, Söderarms skärgård i Rådmansö socken.

Områden

Den områdesinriktade verksamheten som Naturvårdsstiftelsen bedriver kan delas in i skötsel av egna slätterängar och rikkärr, skötseluppdrag, utredningar och tillsyn.

Nyslagna rikkärret Kista hav i Vaddö socken.

Skötsel av slätterängar och rikkärr

Norrtälje Naturvårdsstiftelse har sedan 1992 arbetat med att restaurera och utföra naturvårds-skötsel av slätterängar, lövängar, rikkärr, naturbetesmarker och havsstrandängar med mycket höga naturvärden (tabell 1). Stiftelsen är inte markägare utan har överenskommelser med fastighetsägare om att skötsel kan genomföras. Flera av områdena har blivit skyddade som Natura 2000-områden enligt miljöbalken. Den praktiska skötseln av områdena utförs av anlitade entreprenörer.

Rikkärr är ur ett nationellt perspektiv en ovanlig naturtyp med mycket höga naturvärden. Många

växt- och djurarter har anpassat sig till denna speciella miljö och återfinns endast i denna naturtyp. Fram till modern tid har dessa kärr ofta nyttjats som slättermark och fram till våra dagar som betesmark vilket har satt sin prägel på växt- och djurlivet. Idag har hävden upphört i de flesta rikkärr vilket har medfört att arterna minskar och på sikt inte kommer att kunna överleva. Under året har vi bedrivit skötsel av rikkärren Kista hav och Maran i Vaddö socken samt Södersjön i Lohärads socken (totalt 1,15 ha). Under senhösten påbörjades en restaurering för att utöka slätterytan i Kista hav. Tidigare år har stiftelsen även bedrivit skötsel av rikkärret Storvass i Rådmansö socken.

Slätterängar är en av våra mest artrika naturtyper. I Norrtälje kommun fanns år 1866 nästan 26 000 ha slätter- och lövängar, dvs lika mycket areal åker som idag finns kvar i kommunen. Slätterängarna har i stort sett försvunnit och idag finns bara ca 30 ha kvar i kommunen. Under året har Naturvårdsstiftelsen ansvarat för skötseln av slätterängarna Kråkhättan i Roslags-Bro socken, Djävulsviken i Vaddö socken och Kapellskär i Rådmansö socken (totalt 1,66 ha).

I dagens odlingslandskap spelar naturbetesmarkerna en stor roll eftersom de omfattar en relativt stor areal jämfört med rikkärr och slätterängar. I Norrtälje kommun finns mellan 2 500 och 3 000 ha naturbetesmark. Naturvårdsstiftelsen arbetade under åren 1995 - 2006 med skötsel av naturbetesmarker. Naturvårdsstiftelsen har tidigare även varit ägare av lantrasbesättningar (vänekor och roslagsfår). Åtgärderna har under året finansierats av EU:s jordbruksstöd och Länsstyrelsen i Stockholms län.

Område	Typ av mark (skötsel)	Areal (ha)
Kista hav, Vaddö sn (N2000)	Rikkärr (slätter, höbärgning)	0,73
Maran, Vaddö sn (N2000)	Rikkärr (slätter, höbärgning)	0,21
Södersjön, Lohärads sn (N2000)	Rikkärr (slätter, höbärgning)	0,21
Kråkhättan, Roslags-Bro sn (N2000)	Slätteräng (slätter, höbärgning)	0,50
Kapellskär, Rådmansö sn	Slätteräng (slätter, höbärgning m m)	0,36
Djävulsviken, Vaddö sn	Havsstrandäng (slätter, höbärgning)	0,80
	summa	2,81

Tabell 1. Områden som förvaltades av Norrtälje Naturvårdsstiftelse under 2007 (NR = naturreservat och N2000 = Natura 2000-område).

Skötseluppdrag

Naturvårdsstiftelsen har sedan många år tillbaka fått uppdrag att utföra naturvårdsskötsel i naturreservat eller andra skyddade områden. Det kan även omfatta skötseluppdrag i andra områden som inte är skyddade men har en värdefull natur som behöver skötsel.

Under 2007 genomfördes skötseluppdrag i tre skyddade områden: den artrika Carlbergsängen i Fasterna socken, hartmansstarrlokalen vid Eknäset i Rådmansö socken och den öppna ängen vid skogsreservatet Råda i Söderby-Karls socken (tabell 2). För arbetets praktiska genomförande har entreprenörer anlåtts.

Carlbergs slåtteräng i Fasterna socken.

Område	Typ av mark (skötsel)	Uppdragsgivare	Areal (ha)
Carlberg (N2000)	Slåtteräng (slåtter, höbärgning)	Norrtälje kommun	1,60
Eknäset, Riddersholm (NR, N2000)	Slåtteräng (slåtter, höbärgning)	Skärgårdsstiftelsen	0,10
Råda (NR)	Slåtteräng (slåtter, höbärgning)	Länsstyrelsen i Stockholm	0,10
		summa	1,80

Tabell 2. Skyddade områden där Norrtälje Naturvårdsstiftelse på uppdrag har utfört skötsel under 2007.

Utredningar

Norrtälje Naturvårdsstiftelse åtar sig olika typer av utredningsuppdrag som till exempel att skriva skötselplaner för naturreservat eller utföra olika slags inventeringar. Uppdragen ger oss möjlighet att komma med synpunkter och förslag till åtgärder. På uppdrag av Norrtälje kommun framställdes en skötselplan för Gullbackens fornlämningsområde i Norrtälje stad. Gullbacken består av ett gravfält från yngre järnåldern (ca 550 till 1050-talet e.Kr.) med ca 60 fornlämningar varav 18 st är högar och ca 42 st är stensättningar. Under 1960-talet var Gullbacken ett öppet område med en del karaktärsträd som grova tallar och björkar. De senaste 30 åren har området varit mer eller mindre igenväxt. I skötselplanen föreslås en restaurering för att återfå ett halvöppet område där fornlämningarna är synliga.

Under 2007 har en mindre inventering av Färsnaområdet i Norrtälje stad genomförts på uppdrag av Norrtälje kommun. Syftet var att inför en exploatering med bostadsbebyggelse uppmärksamma de åkerholmar som hade värdefullast vegetation i form av grova träd och kärlväxter. Åkerholmar med grova ekar och förekomst av ovanligare växter som ängsskära och säfferot redovisades i en rapport.

Tillsyn

Norrtälje Naturvårdsstiftelse har sedan ett antal år tillbaka ansvar för tillsynen av de kommunala naturreservaten Linkudden (Blidö socken), Rörvik (Roslags-Bro socken) och Marum (Björkö-Arholma socken). I år gjordes sju protokollförda besök per område vilka rapporterades till uppdragsgivaren Norrtälje kommun. Uppdragen ger oss möjlighet att komma med synpunkter och förslag till åtgärder i de olika naturreservaten.

På uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholms län har Naturvårdsstiftelsen genomfört tre tillsynsbesök vardera i naturreservaten Rimsjö och Rimsjöskogen (Husby-Sjuhundra socken) och Råda (Söderby-Karls socken).

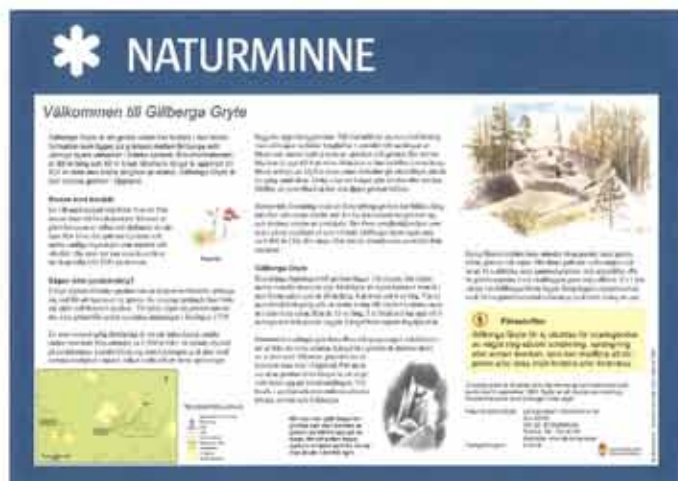
Information

En av stiftelsens arbetsuppgifter är enligt stadgarna att informera om Roslagens natur, miljövärd och de ekologiska sambanden. Detta sker genom att arbeta fram skyltar i naturreservat och andra naturområden, skriva böcker och rapporter, ha en egen hemsida och ge upplysningar.

Skyltar i naturreservat och andra naturområden

Sedan 1993 har Naturvårdsstiftelsen arbetat med att ta fram informationsskyltar och skyltställ i skyddade områden som naturreservat och naturminnen. Vi har även framställt informationsskyltar i områden som inte är skyddade men vars natur är viktig att uppmärksamma för besökare.

Under 2007 har Naturvårdsstiftelsen på uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholms län, framställt skyltar till naturreservatet Finnhamn samt naturminnena Skeviks grotta och Gillberga Gryte.

Informationsskylt för naturminnet Gillberga Gryte.

På uppdrag av Norrtälje kommun har stiftelsen under året framställt en skylt om fågellivet i sjön Lud-den och en skylt om fornlämningsområdet Gullbacken (se tabell 3). Peter Elfman och Martin Persson har framställt illustrationerna på skyltarna.

Område	Kommun	Uppdragsgivare
Skeviks grotta	Värmdö	Länsstyrelsen Stockholms län
Finnhamn	Österåker	Länsstyrelsen Stockholms län
Gillberga Gryte	Norrtälje	Länsstyrelsen Stockholms län
Gullbacken	Norrtälje	Norrtälje kommun
Ludden	Norrtälje	Norrtälje kommun

Tabell 3. Områden för vilka Norrtälje Naturvårdsstiftelse har framställt skyltar under 2007.

Böcker

Naturvårdsstiftelsen har en liten upplaga kvar till försäljning av böckerna *Värt att se i Roslagens natur* och *Upplands fåglar*. Under året såldes en bok.

Rapporter

Under 2007 publicerades följande rapporter:

- 2007:1 Metodutveckling av biologisk indikator i källmiljöer
  - 2007:2 Inventering av asknätfjäril (*Euphydryas maturna*) i Norrtälje kommun 2007
  - 2007:3 Inventering av mnemosynefjäril (*Parnassius mnemosyne*) i Norrtälje kommun 2007
- Årsredovisning för Stiftelsen Norrtälje Naturvårdsfond 2006

Under tidigare år har följande rapporter publicerats:

- 1996:1 PARNASSIUS MNEMOSYNE inom Norrtälje kommun
- 1996:2 Inventering av utter (*Lutra lutra*) i östra och norra Uppland 1993-5
- 1996:3 Inventering av utter (*Lutra lutra*) i Uppland 1995
- 1997:1 Att rädda sänkta sjöar - En biologisk och juridisk handledning
- 1999:1 Effektiviteten hos olika typer av faunapassager avsedda för utter (*Lutra lutra*)
- 2000:1 Inventering av rödlistade skalbaggar och lavar i några ekområden i Norrtälje kommun
- 2003:1 Inventering av boknätfjäril (*Euphydryas maturna*) i Norrtälje kommun 2003
- 2005:1 Utvecklingen av Upplands utterpopulation under 1994-2004
- 2005:2 Inventering av asknätfjäril (*Euphydryas maturna*) i Norrtälje kommun 2005
- 2005:3 Inventering av mnemosynefjäril (*Parnassius mnemosyne*) i Norrtälje kommun 2005
- 2006:1 Inventering av asknätfjäril (*Euphydryas maturna*) i Norrtälje kommun 2006
- 2006:2 Inventering av mnemosynefjäril (*Parnassius mnemosyne*) i Norrtälje kommun 2006

Årsredovisningar för Stiftelsen Norrtälje Naturvårdsfond 1989 - 2005

Hemsida

Under året har stiftelsen fortsatt att använda och utveckla den hemsida som för första gången presenterades i oktober 2006. Hemsidan presenterar Naturvårdsstiftelsens verksamhet under följande rubriker; Arter, Naturtyper, Färsna gård och Information. Hemsidan har under 2007 uppdaterats vid flera tillfällen. Under året hade hemsidan 8 882 registrerade besök jämfört med 3 500 besök året innan. Redaktör för hemsidan under 2007 har varit Magnus Bergström. (I början av 2008 genomfördes ett byte av hemsidesadress till www.naturvardsstiftelse.se.)

Stiftelsens hemsida i december 2007.

Upplysningar

Under året har stiftelsen fått flera telefonsamtal från allmänhet och organisationer om natur, naturvård, växter och djur samt naturreservat.

Övrigt

Namnbyte

Styrelsen beslutade den 7 november 2007 att ändra stiftelsens namn från Stiftelsen Norrtälje Naturvårdsfond till Norrtälje Naturvårdsstiftelse. Bakgrunden till ändringen är att namnet på ett bättre sätt skall betona att organisationen är en stiftelse.

Stadgeändringar

Styrelsen beslutade den 7 november 2007 att ändra stadgarna för stiftelsen. Förutom namnbytet innebär de nya stadgarna i huvudsak följande; att stiftelsens tillgångar även utgörs av de intäkter som erhålls från uppdragsgivare, att Roslagens Naturskyddsföreningen och Roslagens Ornitologiska Förening nominerar en ledamot och en suppleant var till kommunfullmäktiges val av ledamöter till styrelsen och att kommunfullmäktige utser ordförande och vice ordförande. (Länsstyrelsen i Stockholms län beslutade den 7 januari 2008 att godkänna alla ändringarna av stadgarna.)

Ny logotyp

Under året har illustratör Jonas Lundin, Gävle, arbetat fram olika förslag till ny logotyp för Norrtälje Naturvårdsstiftelse. Bakgrunden till bytet av logotyp är dels vårt önskemål om att ha en logotyp som bättre speglar stiftelsens verksamhet och dels det faktum att stiftelsens namn är ändrat. (Styrelsen beslutade den 28 januari 2008 att byta till en logotyp som består av *en brunröd liggande oval cirkel innefattande namnet Norrtälje Naturvårdsstiftelse i samma färg. I övre högra hörnet finns en stiliserad mnemosynefjäril i vit, grå och svart färg.*)

Styrelse

Styrelsen har under året haft följande ledamöter:

Kurt Pettersson (c) ordförande
Paul Sving (s) vice ordförande
Olle Wahlgren (m) ledamot
Irène Drotz (fp) ledamot
Kristina Drotz (s) ledamot
Karin Broström (Roslagens Naturskyddsförening) ledamot
Magnus Bladlund (Roslagens Ornitologiska Förening) ledamot

Anders Nyström (m) suppleant
Lennart Albinsson (c) suppleant
Leif Nielsen (kd) suppleant
Ola Stenberg (s) suppleant
Bertil Karlsson (v) suppleant
Nils Andersson (Roslagens Naturskyddsförening) suppleant
Bill Douhan (Roslagens Ornitologiska Förening) suppleant

Av kommunfullmäktige förtroendevald revisor har varit Karl-Ivan From (s) med Torgny Åberg (c) som ersättare.

Auktoriserad revisor

Auktoriserad revisor för Norrtälje Naturvårdsstiftelse är från och med 28 november 2007 Nils-Erik Johnsson KPMG Bohlins AB, Norrtälje.

Styrelsemöten

Under året har styrelsen genomfört sex protokollförda styrelsemöten. Alla möten genomfördes i kommunhuset Ankaret i Norrtälje.

Öppet hus

Den 7 november inbjöd stiftelsen styrelseledamöter, uppdragsgivare, samarbetspartners m fl till öppet hus på kontoret i Roslagsmuseet. Stiftelsen bjöd de 20 besökande på en enklare förtäring.

Exkursion

Den 13 juni 2007 genomfördes en exkursion med styrelsen till de norra delarna av kommunen. Resan inleddes med ett besök vid sjön Luden strax norr om Norrtälje stad i Estuna socken. Här visades den av Norrtälje kommun nyligen restaurerade sjön och uppförda fågelplattformen. Därefter gjordes ett stopp vid Södermarkens slåtteräng vid Trästabron. Här kunde deltagarna se den restaurerade slåtterängen och blommande hällebräcka. Exkursionen avslutades med ett besök i Häverö Prästäng naturreservat. I den stora blomprakten sågs bl a flugblomster. De båda sistnämnda besökta områdena är belägna i Häverö socken. Naturvårdsstiftelsen har under tidigare år utfört arbeten i de tre områden som besöktes under exkursionen.

Styrelsens exkursion till Häverö Prästäng den 13 juni 2007.

Anställda

Under året har Naturvårdsstiftelsen haft följande anställd personal (inom parentes anges arbetstiden omräknad till heltidssysselsättning); Jessica Eisenring (10 månader), Maria Pettersson (8,5 månader), Elisabeth Hedin (7 månader) och Maria Ericsson (1 månad). Janne Björklund och Michael Krikorev har anlitats som konsulter. Magnus Bergström har varit verkställande direktör. Stiftelsens bokföring, bokslut och deklaration har utförts av Anneli Andersson och Kajsa Gustafsson på servicekontoret i Norrtälje kommun. Under året har kollektiv- och tjänstepensionsavtal tecknats för den anställda personalen.

Utbildning

Elisabeth Hedin medverkade på *Länsstyrelsens träff för tillsynsmän* den 29 mars i Södertälje. Elisabeth Hedin, Maria Pettersson, Jessica Eisenring och Magnus Bergström medverkade på konferensen *Flora och Faunavård 2007* som arrangerades av ArtDatabanken i Uppsala 2 maj. Elisabeth Hedin, Maria Pettersson, Jessica Eisenring och Magnus Bergström medverkade på konferensen *Landskapets utmarker - hur värdera och sköta?* som arrangerades av Svenska IALE (International Association for Landscape Ecology) och Leksands kommun i Siljansnäs 11 - 12 september. Dagen innan gjordes ett besök i *Färnebofjärdens nationalpark* och *Naturum* vid Gysinge. Konsulten Michael Krikorev medverkade på *Inventeringskurs om rödlistade fjälltaggsvampar och violgubbe* som arrangerades av Länsstyrelsen i Dalarna och Uppsala län i Öregrund 12 - 13 september. *Verksamhetsplanering inför 2008* genomfördes 18 - 19 december i Skebobruk. Medverkande var Elisabeth Hedin, Maria Pettersson, Jessica Eisenring, Magnus Bergström, Anneli Andersson och Kajsa Gustafsson. Från Norrtälje kommun medverkade Monica Pettersson.

Roslagsgruppen

Roslagsgruppen är namnet på en samarbetsgrupp för naturvården i Uppland. Medverkande i gruppen är Norrtälje Naturvårdsstiftelse, Norrtälje kommun, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Uppsala län och Upplandsstiftelsen. Norrtälje naturvårdsstiftelse arrangerade i samarbete med Norrtälje kommun en träff i Roslagsgruppen den 22 oktober på Rånäs Slott med 10 medverkande personer. På träffen diskuterades resultaten av sommarens inventeringsarbete, främst inom ramen för *Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP)*.

Kontor

Under året har Naturvårdsstiftelsen som tidigare år haft sitt kontor på Roslagsmuseets övervåning, Faktorigatan 1 i Norrtälje stad. En ny arbetsplats har inrättats med kontorsmöbler (datorskrivbord, hurts, bokhylla, stol m m), dator, skärm och dataprogram. Nya gps och kameror har införskaffats under året.

Sponsorer och bidrag

Under året har Norrtälje kommun samt Martin, Staffan och Carl Olof Tamm lämnat ekonomiskt bidrag till stiftelsen.

Övrigt

Under året såldes begagnade verktyg (bl a motorsåg och grensåg) till Norrtälje kommun.

Bokslut 2007**Resultaträkning**

<i>Belopp i kr</i>	<i>Not</i>	<i>2007-01-01</i>	<i>2006-01-01</i>
		<i>2007-12-31</i>	<i>2006-12-31</i>
Rörelsens intäkter			
Nettoomsättning		1 017 065	865 584
Övriga rörelseintäkter		356 314	364 384
		<u>1 373 379</u>	<u>1 229 968</u>
Rörelsens kostnader			
Övriga externa kostnader		-443 506	-483 526
Personalkostnader	1	-973 255	-456 329
Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar	2	-24 005	-15 933
Rörelseresultat		<u>-67 387</u>	<u>274 180</u>
Resultat från finansiella poster			
Ränteintäkter och liknande resultatposter	3	29 372	19 138
Räntekostnader och liknande resultatposter	4	-	-
Resultat efter finansiella poster		<u>-38 015</u>	<u>293 318</u>
Bokslutsdispositioner			
Periodiseringsfond		71 438	-72 996
Resultat före skatt		<u>33 423</u>	<u>220 322</u>
Skatt på årets resultat	5	-1 401	-49 878
Årets resultat		<u>32 022</u>	<u>170 444</u>

Balansräkning

<i>Belopp i kr</i>	<i>Not</i>	<i>2007-12-31</i>	<i>2006-12-31</i>
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>			
Inventarier, verktyg och djur	6	55 705	39 926
		<u>55 705</u>	<u>39 926</u>
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>			
Andra långfristiga värdepappersinnehav	7	508 000	508 000
		<u>508 000</u>	<u>508 000</u>
Summa anläggningstillgångar		<u>563 705</u>	<u>547 926</u>
Omsättningstillgångar			
<i>Varulager, förnödenheter m m</i>			
Färdiga varor och handelsvaror		1 950	1 950
		<u>1 950</u>	<u>1 950</u>
<i>Kortfristiga fordringar</i>			
Kundfordringar		343 870	413 536
Skattefordringar		143 566	70 236
Övriga fordringar		82 533	-
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		13 704	11 205
		<u>583 673</u>	<u>494 977</u>
Kassa och bank	8	<u>496 337</u>	<u>354 095</u>
Summa omsättningstillgångar		<u>1 081 960</u>	<u>851 022</u>
SUMMA TILLGÅNGAR		1 645 665	1 398 948

Balansräkning

Belopp i kr	Not	2007-12-31	2006-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital	9		
Eget kapital vid årets början		1 085 080	914 636
Årets resultat		32 022	170 444
		<u>1 117 102</u>	<u>1 085 080</u>
Summa eget kapital		<u>1 117 102</u>	<u>1 085 080</u>
Obeskattade reserver			
Periodiseringsfond tax-07	10	1 558	72 996
Summa obeskattade reserver		<u>1 558</u>	<u>72 996</u>
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		116 143	36 246
Övriga skulder		362 501	174 626
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		48 361	30 000
Summa kortfristiga skulder		<u>527 005</u>	<u>240 872</u>
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		<u>1 645 665</u>	<u>1 398 948</u>

Redovisningsprinciper och bokslutskommentarer

Belopp i kr om inget annat anges.

Allmänna redovisningsprinciper

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med Årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd.

Värderingsprinciper m m

Tillgångar, avsättningar och skulder har värderats till anskaffningsvärde respektive nominellt värde om ej annat framgår av not nedan.

Varulager

Varulagret, värderat enligt Bokföringsnämndens allmänna råd BFNAR 2000:3, är upptaget till det lägsta av anskaffningsvärdet enligt först in- först ut- principen, respektive nettoförsäljningsvärdet. Därvid har inkuransrisk beaktats.

Fordringar

Fordringar har efter individuell värdering upptagits till belopp varmed de beräknas inflyta.

Avskrivningsprinciper för anläggningstillgångar

Avskrivningar enligt plan baseras på ursprungliga anskaffningsvärden minskat med beräknat restvärde och avskrivning sker över tillgångens beräknade nyttjandeperiod. Nedskrivning sker vid bestående värdenedgång.

Följande avskrivningsprocent har tillämpats, varvid hänsyn tagits till innehavstiden för under året förvärvade och avyttrade tillgångar.

Anläggningstillgångar	% per år	Antal år
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>		
Maskiner	20	
Inventarier, möbler		10
Inventarier, dator		3

Noter	2007-01-01 -2007-12-31	2006-01-01 -2006-12-31
Not 1 Anställda och personalkostnader		
<i>Medelantalet anställda</i>		
Män		
Kvinnor	3	2
Totalt	<u>3</u>	<u>2</u>
<i>Löner, andra ersättningar och sociala kostnader</i>		
Styrelse	-	-
Övriga anställda	681 513	343 249
Summa	<u>681 513</u>	<u>343 249</u>
Sociala kostnader	244 268	94 627
<i>(varav pensionskostnader)</i>	38 421	0
 Not 2 Avskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar		
Inventarier, verktyg och installationer	24 005	15 933
Summa	<u>24 005</u>	<u>15 933</u>
 Not 3 Ränteintäkter och liknande resultatposter		
Avkastning värdepapper	18 500	15 500
Ränteintäkter, övriga	10 872	3 638
Summa	<u>29 372</u>	<u>19 138</u>
 Not 4 Räntekostnader och liknande resultatposter		
Räntekostnader, övriga	-	-
Summa	<u>0</u>	<u>0</u>
 Not 5 Skatt på årets resultat		
<i>Aktuell skattekostnad</i>		
Skatt på årets resultat	-	48 545
Förmögenhetsskatt	1 401	1 333
Total redovisad skattekostnad	<u>0</u>	<u>49 878</u>

	2007-01-01 -2007-12-31	2006-01-01 -2006-12-31
Not 6 Inventarier, verktyg och djur		
Ackumulerade anskaffningsvärden:		
- vid årets början	95 015	42 106
- årets inköp	39 784	52 909
- årets utrangering	-42 106	-
	<u>92 693</u>	<u>95 015</u>
Ackumulerade avskrivningar enligt plan:		
- vid årets början	-55 089	-39 156
- årets avskrivning enligt plan	-24 005	-15 933
- årets utrangering	42 106	-
	<u>-36 988</u>	<u>-55 089</u>
	55 705	39 926
Redovisat värde vid årets slut	<u>55 705</u>	<u>39 926</u>

Not 7 Andra långfristiga värdepappersinnehav

Ackumulerade anskaffningsvärden:		
- vid årets början	508 000	508 000
- tillkommande tillgångar	-	-
- avgående tillgångar	-	-
Redovisat värde vid årets slut	<u>508 000</u>	<u>508 000</u>

Not 8 Kassa och bank

Det finns en outnyttjad checkräkningskredit på 50 000 kr.

Not 9 Eget kapital

	Fondkapital	Fritt eget kapital
Vid årets början	914 636	170 444
Disposition enligt bolagsstämmobeslut	170 444	-170 444
Årets resultat		32 022
Vid årets slut	<u>1 085 080</u>	<u>32 022</u>

Not 10 Periodiseringsfond

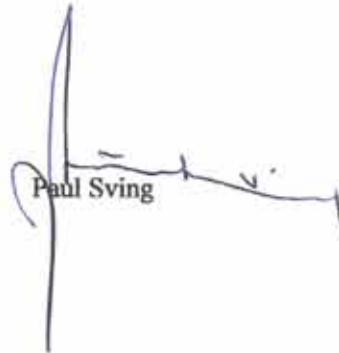
Avsättning periodiseringsfond tax-07	72 996	72 996
Nedskrivning periodiseringsfond tax-07	-15 428	-
Återföring periodiseringsfond tax-07	-56 010	-
	<u>1 558</u>	<u>72 996</u>

Underskrifter

Norrtälje 2008-03-18

Kurt Pettersson
Sammanställande

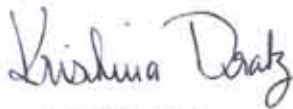

Paul Sving

Irène Drotz

Otto Wahlgren

Kristina Drotz

Magnus Bladlund

Karin Broström

Revisionsberättelse

Till styrelsen/förvaltaren i Norrtälje Naturvårdsstiftelse

Org nr 814401-0033

Vi har granskat årsredovisningen och bokföringen samt styrelsens/förvaltarens förvaltning i Norrtälje Naturvårdsstiftelse för år 2007. Det är styrelsen/förvaltaren som har ansvaret för räkenskapshandlingarna och förvaltningen och för att årsredovisningslagen tillämpas vid upprättandet av årsredovisningen. Vårt ansvar är att uttala oss om årsredovisningen och förvaltningen på grundval av vår revision.

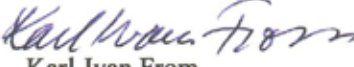
Revisionen har utförts i enlighet med god revisionssed i Sverige. Det innebär att vi planerat och genomfört revisionen för att med hög men inte absolut säkerhet försäkra oss om att årsredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter. En revision innefattar att granska ett urval av underlagen för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I en revision ingår också att pröva redovisningsprinciperna och styrelsens/förvaltarens tillämpning av dem samt att bedöma de betydelsefulla uppskattningar som styrelsen och förvaltaren gjort när de upprättat årsredovisningen samt att utvärdera den samlade informationen i årsredovisningen. Vi har granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i stiftelsen för att kunna bedöma om någon styrelseledamot/förvaltaren är ersättningsskyldig mot stiftelsen, om skäl för entledigande föreligger eller om någon styrelseledamot/förvaltaren på annat sätt har handlat i strid med stiftelselagen eller stiftelseförrordnandet. Vi anser att vår revision ger oss rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en rättvisande bild av stiftelsens resultat och ställning i enlighet med god redovisningssed i Sverige. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Styrelseledamöterna/Förvaltaren har inte handlat i strid med stiftelselagen eller stiftelseförrordnandet.

Norrtälje den 28 april 2008

Nils-Erik Johnsson
Auktoriserad revisor

Karl-Ivan From
Förtroendevald revisor

Norrtälje Naturvårdsstiftelse

Norrtälje Naturvårdsstiftelse är en ideell stiftelse som inrättades av Norrtälje kommunfullmäktige 1989. Stiftelsens syfte är att

- ta tillvara och stärka allmänhetens intresse för miljö- och naturvårdsfrågor.
- informera om Roslagens natur, miljövard och de ekologiska sambanden.
- bevara och skydda miljö- och naturvårdsvärden av stort allmänt intresse samt
- förvalta naturreservat, naturvårdsområden och övriga naturvärden.

Styrelsen består av sju ledamöter som väljs av kommunfullmäktige. Roslagens Naturskyddsförening och Roslagens Ornitologiska Förening är representerade i styrelsen med en ledamot var.

Om Du vill stödja stiftelsens verksamhet är du välkommen att lämna ditt bidrag på stiftelsens bankgiro 5338-3774. Alla bidrag går till vår naturvårdsverksamhet. På vår hemsida www.naturvardsstiftelse.se kan du läsa mer om våra olika naturvårdsprojekt.

Norrtälje Naturvårdsstiftelse

Faktorigatan 1

761 30 NORRTÄLJE

Besöksadress: Roslagsmuseet, Faktorigatan 1, 1 tr, Norrtälje stad.

Tel nr: 0176 - 184 02, 184 07

E-post: norrtalje@naturvardsstiftelse.se

Hemsida: www.naturvardsstiftelse.se